

városnak 1941-ben 110 fős zsidó lakossága volt (0,4%). 1944. áprilisi összegyűjtésük után a zsidókat a II. Rákóczi Ferenc utcában lévő három épületbe koncentrálták. A 92 helybéli zsidóhoz 26 zsidót raktak be, akiket a szomszédos Császártöltésről hoztak be. Június 17-ig, amikor átszállították őket Szegedre, Zsidó Tanács vezette őket, mely a következőkből állt: Vető György (elnök), Weisz József, Weisz Ferenc és Klein Dávid.⁹

Kiskőrös. A Keceltől nem messze északra fekvő Kiskőrösnek 1941-ben 509 fős zsidó lakossága volt (3,9%). Röviddel a német megszállás után 22 helyi zsidót a topolyai internálótáborba vittek. A gettóban, melyet április vége körül alakítottak ki a zsinagógában és környékén, 582 zsidó „élt”, beleértve a környező falvakból behozottakat. A gettót lakosságának június 21-én Kecskemétre történt áttelepítése előtt Zsidó Tanács vezette, melynek tagjai voltak Ruder Mór, Lebovits Vilmos, Gottlieb Sándor, Spiegel Izsák, Kupfer Mór és Blumenthal Mózes.¹⁰

Makó. A hagymatermesztéséről híres Csanád megyei városnak 1941-ben 1881 fős zsidó lakossága volt (5,3%).

A beszámolók szerint jobboldali elemek már április 15-én gettót akartak létesíteni, de a hivatalos rendelet csak május 6-án jelent meg erről. A Ferenczy Béla megyei alispán aláírásával ellátott, 7979/1944. al. sz. rendelet a Honvéd, Garai, Bethlen utcák és a Királyhegyesi út közé helyezte el a gettót. A helyi zsidókon kívül ide kellett átköltöztetni május 20-ig a Torontáli járás, valamint a nagylaki szolgabíró joghatósága alá tartozó valamennyi zsidót is. Ugyanezen napig kellett Mezőkovácsházára és Magyarbánhegyesre összevonni Battonyai, Mezőkovácsházi és Eleki járások zsidóságát: őket 738-ukat végül Békéscsabáról vagonírozták be.¹¹ Makó zsidóit Bécsy Bertalan polgármester rendeletére költöztették gettóba. A rendeletet a *Makói Újság* május 16-i száma közölte. Másnap a buzgó polgármester Paszkesz Fülöpöt és Hetényi Sándort, az ortodox, illetve a neológ közösség vezetőit tette felelőssé a hatóságok utasításainak végrehajtásáért. A külön elhelyezett kikeresztelkedett zsidókat Óvári László képviselte. A makói gettónak kb. 2000 lakosa volt. Köztük voltak a szomszédos települések, Apátfalva¹², Csanádpalota, Földeák, Kiszombor, Magyarcsanád, Nagylak, Pitvaros és Szőreg zsidó közösségei is. Június 16-án a zsidókat átvitték Szegedre, ahonnan sokat Strasshofba deportáltak.¹³

Nagykátá. A Budapesttől keletre fekvő Nagykátá munkaszolgálatostoborzó központ volt; 10–12 századot küldtek innen az ukrajnai frontvonalakon teljesítendő szolgálatra. Az egyik parancsnokot, Muray-(Metzl) Lipót alezredest, hírhedt szadistát találóan „nagykátai hóhérnak” nevez-